

МЛАДЕЖКА ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ – 2016 г.

Под егидата на Президента на Република България, г-н Росен Плевнелиев

Съвет по външна политика и национална сигурност

СТАНОВИЩЕ

на тема „Гласът на България – фактор в глобалната политика?”

„Два пътя се пресичаха в гората и аз избрах този, който беше по-малко отъпкан и това
направи всичко толкова различно“

Робърт Фрост

За да се направи избор (било то правилен или грешен), е нужен определен критерий или множество от критерии, върху които да се базира съответното решение. Винаги е така, дори когато човек действа в ежедневието.

Първите дипломати на Република България са направили избора и той е България да бъде фактор в глобалната политика, и тя е! Основната задача пред която сме изправени е как да се повиши видимостта ѝ на международната сцена и то като фактор, който е гарант за стабилност, за решаване на проблеми чрез умението, наречено дипломация, но дипломацията не трябва да бъде разбрана единствено като начин за правене на външна политика, а и като изкуство за справяне с евентуална вътрешна нестабилност. Това налага и двупластното разглеждане на тематиката, което е доказателство, че външната политика е нужно е да бъде обвързана с националните приоритети. Именно декомпозирането на тези два пласта на множество парченца, подлежащи на анализ са критериите, които ръководят хората, ангажирани с вземането на политически решения при избора на правилния ход, отвеждащ ги до следващ и така до ... безкрайност като по най-добрия начин спомогнат за добруването на България.

Както стана ясно от горепосоченото външната политика е необходимо да бъде обвързана с националните приоритети, но огледалното становище също е вярно и е нужно да се съобразяваме с него, за да сме в състояние да превантираме крайни политически идеи, които биха довели до тотална дестабилизация. Република България е част от семейството на Обединена Европа и на Северноатлантическото споразумение – като част от това ние получаваме определени дивиденди, отразяващи се не само в икономически аспект, но и в социален, граждански и политически, отразяващи се в

разширяване зоната за стабилност и сигурност и подобряване мерките за неутрализиране на заплахите от тероризъм, регионални и етнически конфликти както и решаването на глобалните проблеми пред човечеството.

Капацитетът на България да се справи с нарастващите рискове и заплахи за сигурността е концентриран в областта на „меките” мерки. На първо място е нужно да се гарантира вътрешна стабилност чрез развиване на вътрешната среда за сигурност. Подобно е възможно чрез предприемане на действия в утвърждаването ролята на демократичните институции и процедури, както и в областта на секторните политики за сигурност – икономическа и финансова, социална, енергийна, екологична, правосъдие и вътрешен ред. Икономическата и финансова сигурност може да бъде гарантирана чрез макроикономическа стабилност, която от своя страна да се постигне чрез развитие на мерките за ранно предупреждение за рискови процеси в паричната политика, насърчаване на външно икономическата дейност и преките чуждестранни инвестиции за гарантиране постъпления в републиканския бюджет и цялостно развитие на икономическия потенциал. Не бива да се подценява и това, че за да е налице икономическа и финансова сигурност, е нужно да бъдат предприети мерки за намаляване регионалната икономическа нестабилност, т.е. смаляване разликата между „център – периферия”. От съществено значение е и разработването на мерки за реинженеринг на фирми, претърпели определени икономически затруднения. По този начин ще се увеличи броя на реално функциониращите фирми, заетостта, а от там и държавните приходи. Съвкупността от тези мерки е пресечната точка и с гарантирането на социалната сигурност, тъй като би намалила евентуално социално напрежение. Разбира се, за нейното широко покритие е необходимо достигане на високо качество в здравеопазването, условията на живота и социалното подпомагане. Не по-назад трябва да се постави нуждата от финансиране в човешки ресурси чрез системите за продължаващо обучение, учене през целия живот и повишаване квалификацията на работното място. Нужно е да се поддържа курс на политика към взаимно уважение с етническите малцинствени общности, които са неразделна част от българската нация. Енергийна сигурност преди всичко трябва да е насочена към активно участие на Република България на пазара на енергия на Балканите чрез превръщането ни в енергиен хъб, енергиен разпределител за съседните страни, за което е нужно и изграждане на сигурни междусистемни връзки с мрежите на съседните държави и повишаване капацитета на газовите хранилища. Задължително за развитието на споменатите приоритети в областта на енергийната сигурност е необходимо

постигането на енергийна диверсификация. Не бива да се подценява и важноста на доброто ресурсно управление и енергийната ефективност. Екологичната сигурност трябва да е с акцент върху превенцията и преодоляването на последствията от природни бедствия и промишлени аварии като е наложително да се работи в посока на повече научно развойни дейности, които биха благоприятствали управлението при различни кризисни ситуации както и тяхното неутрализиране. Външната стабилност е базирана на гарантиране на споменатите по-горе принципи като в същото време не се накърняват международните отговорности, които Република България е поела в съответствие с принципите на добросъседство и доверие между страните и народите, подпомагане укрепването на евроатлантическата общност и утвърждаването ѝ като пазител на сигурността в Европа и Света. От първостепенно значение за външната стабилност е подкрепата от страна на България за европейската и евроатлантическа интеграцията на страните от Западните Балкани, поддържане на активна роля в двустранен и многостранен план за гарантиране на мира и сигурността в района както и категорична борба със заплахите от тероризъм и неговото разпространяване. Считам, че именно споменатите мерки за водене на активна политика, гарантираща вътрешната и външна стабилност на Република България са един от начините ѝ за превръщане в по-видим фактор на международната сцена.

Сякаш съвсем естествено след изказаното е да си зададем въпроса дали е достатъчно активна външната политика, провеждана от Република България. Логичният отговор е, че не активността трябва да е определяща, а постигнатите резултати, които в света на дипломацията и сигурността са количествено неизмерими. Те са плод на дългогодишните усилия на поколения политици, благодарение на които към настоящия момент Република България е уважаван и сигурен партньор на международната сцена, което е доказателство за силния дипломатически апарат на нашата страна. В контекста на настоящата усложнена и трудно предвидима среда за сигурност, освен с всички страни от ЕС, е належащо да се провежда и засилена дипломация с Република Гърция, Република Турция както и с другите съседни балкански страни и страните от Вишеградската четворка, изразяваща се в разработването на стратегии, тактики и оперативни планове относно бежанския проблем. Активността на нашата външна политика трябва да е едновременно и релевантна на главната цел на Общата външна политика и политиката за сигурност на ЕС, а именно консолидиране на идентичността на ЕС като глобален актьор на международната сцената и възприемане участието ни в НАТО като средство за

укрепване на националната сигурност във външен и вътрешен аспект, а не просто като цел. Предпоставка за подобно поведение е, че в света протичат динамични процеси, свързани с паралелна интеграция и дезинтеграция на територията на различни континенти, държави и институции. Този факт е още един пример, че не е възможно да говорим единствено и само за акцентирание върху националните интереси, а за тяхното интегриране в супранационалните ценности, което всъщност не е толкова далечно, тъй като те са базирани на изконните човешки права и свободи.

От изложеното става ясно, че за да може дадена страна да бъде фактор в глобалната политика, то тя трябва много умело да успее да комбинира между провеждането на активна външна политика и защитата на сигурността на Индивида, Групата от индивиди, Държавата, Общността от държави и Света като цяло. Тази подход е релевантен на използвания от „Копенхагенската школа” и по-конкретно от Бари Бузан, Уевер и Яп де Вилде за изследване на сигурността, при която се разглеждат пет равнища в международните отношения, напълно аналогично на споменатите, а именно индивидите, подформациите, формациите, международните подсистеми и тоталния конгломерат, обхващащ всички подсистеми – международната система. Тук се поражда и въпроса каква трябва да бъде ролята на България на международната сцена, респективно и в европейското пространство. Нека отговора да бъде даден със следния пример – да си представим, че сме изправени пред конкретна ситуация, при която две държави трябва да направят избор и да изберат оптимална стратегия за своето поведение на международната сцена, което решение трябва да е базирано както на вътрешната, така и на външната сигурност. Схематично това е показано в таблица 1.

Таблица 1:

	<i>I</i>	<i>L</i>	<i>R</i>
<i>T</i>	2	9	1
<i>B</i>	1	4	4

С *I* и *II* са обозначени двете страни, като всяка от тях има две стратегии, стратегиите на първата са *T* и *B*, а стратегиите на втората са обозначени с *L* и *R*. Във всяка клетка от таблицата са записани по две числа, които представят определено благо. На първо време, да предположим, че двете страни не могат да се съюзават.

Първата предпочита стратегия T, тъй като тя ще донесе по-висока степен на удовлетвореност, защото $2 > 1$ и $9 > 4$, което е предпоставка втората да избере стратегия L. Следователно стратегията при тази игра ще бъде {T, L} и общо всеки от тях ще получи благо с равностойност от две единици. Друга възможност е, ако се измени първоначалното условие, т.е. двете страни се съюзят. Тогава всяка от тях ще може да получи благо, оценено на 4 единици, т.е. стратегия {B, R}. Последната възможност, която може да се осъществи е, ако отново бъде променено първоначалното условие. Този път се предполага, че може да възникне отношение между страните, при което едната да доминира, но паралелно с това да играе ролята на „локомотив” за другата. Тук са възможни две стратегии при играта {T, R} или {B, L}. Тогава общото благосъстояние на двете страни ще бъде 10, а не 8 както при предходната стратегия. Идеята за „локомотив” цели не едната страна да получи благо, оценено на 9 единици, а другата на 1 единица, а напротив разпределение по по-оптимален начин между съответното благо между двете страни – това е възможно при ценностна система базирана на изконните политически цели – мир, стабилност, прогрес и свобода за човечеството. Разбира се съществува и възможност някоя от страните да преследва по-користни цели.

Всичко това показва, че ролята на Република България на международната сцена и в европейското пространство трябва да бъде активна и с акцент върху консолидиране и коопериране с всеки възможен партньор на нашата страна.

В заключение, днес, през XXI век е трудно е да се определи дали има една конкретна всесилна държава, която да може да поеме на плещите си товара да се справи с глобалните проблеми пред човечеството. Именно затова е нужно да се кооперираме помежду си и да достигнем до ефект на синергия. В този контекст се проведоха и срещите на върха на Алианса в Уелс и във Варшава, по време на които единодушно беше подчертано, че НАТО е в състояние да реагира на заплахите чрез многообразен апарат от механизми и съгласуваност между държавите, както и засилване на практическото сътрудничество между НАТО и ЕС с цел гарантиране сигурността в Източна Европа, близкия изток и страните от Северна Африка. Като генерални изводи от горепосоченото могат да се наложат нуждата от осигуряването на вътрешна и външна стабилност чрез провеждането на споменатите политики и чрез усъвършенстване на ценностите вътре в страната както и чрез тяхното разпространение по пътя на дипломатията. Фундаментално за гарантиране на вътрешната стабилност, а от там и на силата на Република България като фактор в глобалната политика е

насърчаване тясното сътрудничество между вяра, наука и форма на управление – в нашия случай република. От първостепенно значение е и провеждането на икономическа политика, но такава, която насърчава структурното икономическо развитие, а не просто бюджетна политика пренасочваща парични средства между отделните пера. Не трябва да се подценява и важноста за културата в развитието на България през всеки от историческите периоди, което е предпоставка за повишаване видимостта ни на международната сцена чрез богатото културното наследство с което разполагаме. Приоритетно трябва да бъде развитието на информационните и комуникационни технологии, тъй като България разполага със сериозна методика и ресурс в тази област и е доказан лидер на световната сцена. Със споменатото кореспондира и развитието на визуалните изкуства, които също трябва да бъдат поставени като стратегически приоритети. За да може Република България да гарантира устойчивостта на националната сигурност в бъдеще и да продължи да е надежден международен партньор е необходимо подпомагане възпитанието на децата в универсалните ценности, т.е. постигане на мир чрез децата.

Вярвам, че Република България ще продължи да е фактор сред партньорите си. Процесът за повишаване „видимостта” ѝ на международната сцена ще е пътуване, в което със сигурност ще има трудности, но съм убеден, че дори този път да не е лек, то ние заедно ще успеем да го извървим и да спомогнем за добруването на страната ни!

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Стратегия за национална сигурност на Република България;
2. Кисинджър, Х. Дипломатията, Издателска къща Труд, 2014.;
3. Слатински, Н. „Ролята и мястото на България в НАТО в условията на променящия се свят“, статия в сп. „Ново време“, бр. 10, 2012 г., стр. 21 – 100.;
4. Terrorism: game theory and other explanations [online] Available at: <http://www.karsten-wenzlaff.de/wp-content/uploads/2006.10/wenzlaff-game-theory-and-terrorism.pdf> [Accessed 3 November 2016].

С уважение,

Георги Марианов Георгиев, магистър в специалност „Мениджмънт на европейски проекти“ в РУ „Ангел Кънчев“, гр. Русе;
магистър в специалност „Финанси“ във ВУЗФ, гр. София.